

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 18^{ΗΣ} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1962

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΕΠΑΜ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΕΠΙΚΥΡΩΣΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΜΕΛΟΥΣ

Ὁ Πρόεδρος, ἀρχομένης τῆς συνεδρίας, ἀνεκοίνωσεν ὅτι διὰ Βασ. Δ)τος, ἐκδοθέντος τὴν 15 Ἰουλίου ἐ. ἔ. καὶ δημοσιευθέντος τὴν 5 Σεπτεμβρίου εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 232 (τετῆχ. Γ') Φ.Ε.Κ., ἐκυρώθη ἡ γενομένη ἐκλογή τοῦ κ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου ὡς τακτικοῦ μέλους ἐν τῇ Τάξει τῶν Ἡθικῶν καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν. Ἀκολούθως καλεῖ τὸν νέον Ἀκαδημαϊκόν, ὅπως καταλάβῃ τὴν θέσιν του μετὰ τῶν τακτικῶν μελῶν.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΕΡΓΩΝ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Ὁ πρόεδρος κ. Ἐπαμ. Θωμόπουλος ἐπέδειξε τὰ φιλοτεχνηθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐκτεθέντα διαζώματα, ἀναλύσας τὰς συνθέσεις τῶν παραστάσεων.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Γεώργ. Ἰωακείμογλου, παρουσιάσας τὸ σύγγραμμα τοῦ καθηγητοῦ Β α σ . Β α λ α ώ ρ α , Ὑγιεινὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἀνέλυσε τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ὡς ἑξῆς.

Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν σύγγραμμα τοῦ τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Ὑγιεινῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κ. Βασιλείου Βαλαώρα. Τὸ βιβλίον τοῦτο περιλαμβάνει 600 σελίδας περίπου. Ἄνω τῶν ἑκατὸν πινάκων καὶ ἰσάριθμοι γραφικαὶ παραστάσεις συμβάλουν εἰς κατανόησιν τοῦ κειμένου. Τοῦτο διαιρεῖται εἰς πέντε μέρη.

1) Ἐπιδημιολογία. 2) Τὸ φυσικὸν περιβάλλον. 3) Ὑγιεινὴ τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς οἰκογενείας. 4) Ὑγιεινὴ τῆς κοινωνίας. 5) Δημογραφία—μεθοδολογία.

Τὸ πρῶτον μέρος περιλαμβάνει ἑξ κεφάλαια. Εἰς τὰ κεφάλαια 1ον—4ον

ἐκτίθενται τὰ τῆς ἐπιδημιολογίας τῶν λοιμωδῶν νόσων (εὐλογία, ἱλαρά, ἐλονοσία κτλ.). Τὸ πέμπτον κεφάλαιον περιλαμβάνει τὴν ἐπιδημιολογίαν τῶν παθήσεων αἱ ὁποῖαι δὲν ὀφείλονται εἰς λοίμωξιν, ἤτοι αἱ κακοήθεις νεοπλασίες, ἀγγειοκαρδιακαὶ παθήσεις, ἔλκη τοῦ πεπτικοῦ συστήματος κτλ. Αἱ παθήσεις αὗται ἔχουν μεγάλην σημασίαν, διότι ἀποτελοῦν τὰ συχνότερα αἷτια θανάτων, ἐνῶ εἰς παλαιότερας ἐποχὰς καὶ μάλιστα κατόπιν ἐπιδημιῶν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ἀπέθνησκον ἀπὸ λοιμώδη νοσήματα. Πρόκειται περὶ τῆς μεταβαλλομένης δημοπαθολογίας περὶ τῆς ὁποίας γίνεται λόγος εἰς τὸ ἕκτον κεφάλαιον.

Τὸ δεύτερον μέρος περιλαμβάνει τέσσαρα κεφάλαια (7ον—10ον). Εἰς ταῦτα γίνεται λόγος περὶ τοῦ μετεωρολογικοῦ κλίματος, τῆς κατοικίας, τῆς ἐνδυμασίας καὶ τοῦ ὕδατος.

Τὸ τρίτον μέρος περιλαμβάνει τέσσαρα κεφάλαια (11ον—14ον). Ταῦτα ἀφορῶν εἰς τὴν διατροφήν, τὴν ἐργασίαν, τὴν ψυχαγωγίαν, τὴν ἀνάπαυσιν, τὸν ὕπνον, τὴν ψυχικὴν ὑγιεινὴν καὶ τὴν ὑγιεινὴν καθ' ἡλικίας.

Εἰς τὸ τέταρτον μέρος ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται εἰς ἑπτὰ κεφάλαια (15ον—21ον) τὰ θέματα τῆς κληρονομικότητος, τῆς εὐγονικῆς, τοῦ ὁρμονικοῦ κλίματος, τῶν κινδύνων τῶν ἀπορρεόντων ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος, τῆς ἐπαγγελματικῆς ὑγιεινῆς, τῆς προστασίας εὐπαθῶν ὁμάδων καὶ τῆς δημοσίας καὶ διεθνοῦς ὑγιεινῆς.

Τέλος εἰς τὸ πέμπτον μέρος περιλαμβάνονται τέσσαρα κεφάλαια (22ον—25ον) ἀφορῶντα εἰς τὴν λογιστικὴν τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν αὐξήσιν τῶν πληθυσμῶν, τοὺς παράγοντας τοὺς ἐπηρεάζοντας τὰς δυνάμεις φθορᾶς καὶ ἀναπαραγωγῆς τῶν πληθυσμῶν, τὴν μέτρησιν τῆς υγείας καὶ τῆς νοσηρότητος καὶ τὴν τεχνικὴν τῆς ἐρεῦνης. Ἐκ τῶν λεχθέντων τούτων προκύπτει πόσον πλουσία εἶναι ἡ ὕλη τοῦ βιβλίου. Ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται πολλὰ θέματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀνευρίσκει τις εἰς παλαιότερα συγγράμματα. Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέροντα εἶναι ὅσα γράφει περὶ τῆς ρυπάνσεως τοῦ ἀέρος καὶ μάλιστα τὰ περὶ τῶν κινδύνων, οἱ ὁποῖοι προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν ἐνέργειαν. Ὁρθῶς τονίζεται ὅτι εὐρισκόμεθα πρὸς τῆς ἀπειλῆς τῆς ἐπιβιώσεως τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ ψυχικὴ ὑγιεινὴ καθὼς καὶ ἡ ὑγιεινὴ καθ' ἡλικίας (βρεφικὴ, σχολικὴ, ἐφηβικὴ κτλ.) ἔχουν ἰδιαιτέραν σημασίαν. Ἡ ὑγιεινὴ τῆς γεροντικῆς ἡλικίας ἔχει σήμερον σπουδαιότητα, διότι ἐνῶ κατὰ τὸ 1900 εἴχομεν 110.000 γέροντας ἄνω τῶν 65 ἐτῶν, ἥτοι 4% τοῦ πληθυσμοῦ, τὸ 1960 οἱ γέροντες προσήγγισαν τὰς 600.000 καὶ ἀποτελοῦν τῶρα ἄνω τῶν 7% τοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ συγγραφεὺς δὲν τοὺς συμβουλεύει νὰ ζητοῦν τὰ φῶτα εἰδικῶν γηριατρῶν, ὁρθῶς δὲ τονίζεται

ὅτι ἡ γενικὴ παθολογία καὶ ἡ καθόλου ὑγιεινὴ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντεπεξέλθουν εἰς τὰ προβλήματα τῆς γεροντικῆς ἡλικίας.

Ἄξια προσοχῆς καὶ μελέτης εἶναι αἱ γινώμαι τοῦ συγγραφέως περὶ τῶν ἀδυναμιῶν τῶν Ἑλληνικῶν ὑπηρεσιῶν Δημοσίας Ὑγείας. Ὁ συγγραφεὺς γράφει (σελ. 471) σχετικῶς τὰ ἑξῆς. «Δύο εἶναι αἱ προφανεῖς ἀδυναμίαι τῆς παρ' ἡμῖν συγκροτήσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς δημοσίας ὑγείας, ἥτοι, πρῶτον, ἡ διάσπασις τῆς προσπαθείας, λόγῳ τῆς ὑπαγωγῆς τῶν διαφόρου φύσεως δράσεων εἰς χωριστὰς διοικητικὰς καὶ ἐκτελεστικὰς ἀρμοδιότητας καί, δεύτερον, ἡ ἐκ τούτου ἀπορρέουσα ἀδυναμία ἐκπονήσεως ἐνὸς πραγματικῶς ἐθνικοῦ, πλήρους καὶ μακρᾶς πνοῆς ὑγειονομικοῦ προγράμματος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὑγείας καὶ τῆς κοινωνικῆς εὐεξίας ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ μας».

Ἐν συνεχείᾳ ὑποδεικνύεται κατάλληλον πρόγραμμα τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἀποτελεσματικώτερον καὶ οἰκονομικώτερον. Ἴσως θὰ ἔπρεπε σχετικῶς νὰ τονισθῇ ἐπὶ πλέον ἡ σημασία τῆς μετεκπαιδεύσεως τῶν ἱατρῶν, οἵτινες προορίζονται, νὰ καταλάβουν θέσεις εἰς τὰς ὑγειονομικὰς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους.

Πρὸ 30 περίπου ἐτῶν μετὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς καὶ τῆς Ὑγειονομικῆς Σχολῆς εἶχε θεσπισθῇ, ὅτι οὐδεὶς ἱατρὸς δύναται νὰ διορισθῇ εἰς ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν, ἐὰν δὲν εἶχε μετεκπαιδευθῇ εἰς Ὑγειονομικὴν Σχολὴν καὶ ὑποστῇ ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις.

Οἱ τότε ἀνὰ τὸ κράτος ὑπηρετοῦντες νομίατροι ὑπεχρεώθησαν νὰ ὑποστοῦν εἰς τὴν Ὑγειονομικὴν Σχολὴν εἰσιτηρίους ἐξετάσεις καὶ νὰ φοιτήσουν ἐπὶ ἓν ἔτος, διὰ νὰ λάβουν πτυχίον ὑγιεινολόγου. Ταῦτα ἀνεδράπησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Πᾶς ἱατρὸς δύναται σήμερον νὰ διορισθῇ π.χ. νομίατρος.

Ἡ κλειψύδρα δὲν μοὶ ἐπιτρέπει νὰ ἐπεκταθῶ εἰς ἄλλα σημαντικὰ σημεῖα τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Βαλαώρα. Θὰ ἐπεθύμουν μόνον νὰ τονίσω δύο πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα τὸ διακρίνουν. Τὸ βιβλίον εἶναι ἀφ' ἐνὸς ἐπίτομον καὶ ἀφ' ἑτέρου σαφές. Λύει ἀπορίας καὶ δὲν τὰς δημιουργεῖ.

Ἡ παρουσίασις τοῦ βιβλίου τούτου ὑπῆρξε δι' ἐμὲ πηγὴ χαρᾶς. Ὁ κ. Βαλαώρας ὑπῆρξε μαθητῆς μου, ὅταν πρὸ 30 ἐτῶν ἐδίδασκον εἰς τὴν Ὑγειονομικὴν Σχολὴν. Ἦδη τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἦτο δύσκολον νὰ προβλέψῃ τις τὴν περαιτέρω ἐπιστημονικὴν πρόοδον τοῦ κ. Βαλαώρα. Ἀρίστη ὑπῆρξεν ἡ φήμη του εἰς τοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους τῶν Ἑνωμένων Ἑθνῶν ὅπου εἰργάσθη ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Σήμερον εὐρίσκεται μεταξὺ ἡμῶν ἐν πλήρει δράσει. Ὁ διδάσκαλος εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὸν μαθητὴν του.

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἰωάννης Καλιτσουνάκης, παρουσιάσας τὸ βιβλίον τοῦ κ. Χρ. Σολομωνίδου *Σμυρναϊκὸ γλωσσάριον*, εἶπε περὶ τοῦ περιεχομένου του τὰ κάτωθι.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Ἀκαδημίας τὸ νέον βιβλίον τοῦ κ. Χρήστου Σολομωνίδου «*Σμυρναϊκὸ Γλωσσάριον*», Ἀθήνα 1962, ἐκ σελίδων 147.

Δὲν ἔχει ἀκόμη παρέλθει ἓν ἔτος, ὅτε κατὰ Μάρτιον τοῦ τρέχοντος ἔτους παρουσίασα τὸ βιβλίον του «*ἡ Παιδεία στὴ Σμύρνη*» καὶ ἔλεγον τότε εἰς τὸ τέλος τοῦ λόγου ὅτι εἴμεθα εὐγνώμονες διὰ τὸ νέον του βιβλίον περὶ τῆς Παιδείας ἐν Σμύρνῃ καὶ εὐχόμεθα νὰ συμπληρώσῃ ταχέως τὴν ὅλην σειρὰν τῶν βιβλίων του διὰ τὴν ἀληθσμόνητον πόλιν τῆς Ἰωνίας μὲ τὴν ἐκδοσιν τοῦ *Σμυρναϊκοῦ γλωσσαρίου*. Καὶ ἰδοὺ σήμερον ἔχομεν αὐτό. Βεβαίως δὲν ἐγράφη ἐντὸς τῶν ὀλίγων μηνῶν ὅπου παρενέπεσαν, ἀλλὰ προῦπηρχαν πάντως καὶ δι' αὐτὸ προεργασίαι του. Φαίνεται ὅτι ὁ ἀκάματος λόγιος ἀνὴρ ἀπὸ πολλὰ ἔτη θὰ συνήθριζεν ὕλικὸν διὰ τὰ ἔργα του περὶ Σμύρνης, ἀνακουφίζων ἔτσι τὴν λύπην του δι' ὅσα ἔγιναν εἰς τὸν Ἑλληνισμόν τῆς ἀξέχαστης αὐτῆς γενεθλίου του πόλεως.

Ὁ συγγραφεύς, ὅπως καὶ ἄλλοτε ἐξῆρα, ἐργάζεται μὲ εὐσυνείδητον καὶ μεθοδικὸν τρόπον καὶ καταθέτει τὰ πορίσματα τῶν ἐργασιῶν του εἰς βιβλία χρησιμα καὶ τώρα καὶ εἰς τὸ μέλλον, εἰς βιβλία διακρινόμενα καὶ διὰ τὴν ἐπιμελημένην καὶ καλαισθητικὴν ἐμφάνισίν των.

Εἰς τὸ προκείμενον Γλωσσάριον προτάσσεται εἰσαγωγή εἰς τὸ γλωσσικὸν ἰδιώμα αὐτῆς τῆς ἄλλοτε τόσον ἐμπορικῆς πόλεως, ἣ ὁποία, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της ἤδη ἀπὸ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, ἐχρησίμευεν ὡς βάσις τῆς ὅλης ἐμπορικῆς κινήσεως τῆς δυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὅχι ἄνευ λόγου ἐκαλεῖτο ἡ πόλις ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ Ναύλοχον (τὸ).

Φυσικὸν εἶναι ὅτι ἡ Σμύρνη ἤδη ἀπὸ τὸν Μεσαίωνα ἦτο κέντρον ἐμπορίας (τοιούτου κέντρον ἵδρυσαν ἐκεῖ πρῶτοι οἱ Ἑνετοί), ἀπὸ δὲ τοῦ Σουλεϊμάν τοῦ Α' ἤρχισαν νὰ συρρέουν ἐκεῖ ξένοι ἔμποροι, Ἕλληνες, Ἀγγλοὶ, Ὀλλανδοί, Γενοῦῆσιοι κλπ., ἀπὸ δὲ τὸ 1821 καὶ ἐντεῦθεν ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ ἔτους τούτου ἀκόμη συνέρρευσαν πολλοὶ Ἕλληνες ἐκ τῶν νήσων καὶ ἀπὸ τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ μονίμως.

Οἱ ἔποικοι αὐτοὶ ἔφεραν φυσικὰ μαζί των καὶ τὰ γλωσσικά των ἰδιώματα, εἴτε ξένοι ἦσαν εἴτε Ἕλληνες, καὶ ἔτσι ἡ ἀρχικῶς ἐκεῖ ὁμιλουμένη Ἑλληνικὴ γλῶσσα προσέλαβε καὶ πλῆθος ξένων, ἰδίᾳ τουρκικῶν, λέξεων· ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ τουρκικαὶ λέξεις ἐλάμβανον πολλάκις ἑλληνικὴν χροιάν δι' ἀνασχηματισμοῦ καὶ κάποιας ἀφομοιώσεως πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἰδίᾳ τοῦ νοτίου καλουμένου

Ἑλληνικοῦ ἰδιώματος, ὥς κατατάσσουν τοῦτο οἱ νεοελληνισταί.

Τὰ ἰδιαίτερά του χαρακτηριστικά, ἀναφέρει ὁ λόγιος συγγραφεὺς λεπτομερῶς εἰς τὴν σελίδα 9 καὶ ἐξῆς τοῦ βιβλίου. Ἐκ τῶν γλωσσικῶν τούτων δανείων φυσικὸν εἶναι, ὥς ἐλέχθη, νὰ εἶναι τὰ τουρκικὰ τὰ πολυπληθέστερα.

Καὶ εἶναι δυστυχῶς δάνεια τὰ ὅποια ὄχι μόνον εἰς τὴν Σμύρνην ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς χώρας, ἐρριζώσαν καὶ σχεδὸν ἐπολιτογραφήθησαν εἰς τὴν ὁμιλουμένην δημώδη γλῶσσαν παρέχοντα ἐνίοτε ἀπατηλὴν ἑλληνικὴν γλωσσικὴν ὄψιν. Λέξεις ὅπως : μπακάλης, καζάνι, κουβάς, κουτουροῦ, λεβέντης, λουφές, μεζές, μελέμι, μανάβης, μπεκρῆς, νάζι, παρᾶς, πιλάφι, ρουσφέτι, τσιράκι, χαμπάρια, τενεκὲς κτλ. εἶναι λέξεις πολὺ συνήθεις καὶ χρήσιμοι παρ' ἡμῖν.

Σημειωτέον ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ γλωσσικὰ δάνεια δὲν ἔχουν πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς σημασίαν μὲ τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν γλῶσσαν ἐκ τῆς ὁποίας παρελήφθησαν. Προσλαμβάνουν ἐνίοτε καὶ ἰδιαιτέραν ἀπόχρωσιν.

Τὸ γλωσσάριον τοῦτο θὰ εἶναι πολλαχῶς χρήσιμον διὰ τὰς νεοελληνικὰς γλωσσικὰς μελέτας, κυρίως βέβαια διὰ τὰ γλωσσικὰ δάνεια.

Ὁ συγγραφεὺς, ὥς βλέπω ἐκ τοῦ ἐξωφύλλου, ἐτοιμάζει ἐκτὸς ἄλλων καὶ νέον βιβλίον «ἡ ἐμπορικὴ Σμύρνη». Ἀναμένομεν καὶ αὐτὸ καὶ ἔπειτα καὶ ἕνα γενικὸν καὶ λεπτομερῆ πῖνακα καθ' ὕλην καὶ πῖνακα ὀνομάτων ὅλου τοῦ περιεχομένου τῶν ἐκδοθέντων δέκα καὶ τοῦ ὑπὸ ἔκδοσιν ἐνδεκάτου βιβλίου.

Οὕτω θὰ συμπληρώσῃ τὸν κύκλον τοῦτον τῶν μελετῶν του καὶ θὰ παράσῃ πολύτιμον καὶ διαρκὲς ἐπιστημονικὸν βοήθημα εἰς τὴν καθόλου Ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ γλῶσσαν.

Ἡ Ἀκαδημία κατ' ἐξαιρέσιν ὅλως ἔχει δικαίως βραβεύσει τὸν διακεκριμένον συγγραφεὰ τέσσαρας ἤδη φοράς. Τὰ βραβεῖα αὐτὰ πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὅτι ἀφοροῦν ὄχι μόνον εἰς τὰ βραβευθέντα τέσσαρα ἔργα του, ἀλλὰ εἰς ὅλην τὴν σχετικὴν συγγραφικὴν του δραῖσιν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς «Ἑλληνικῆς» Σμύρνης.